

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ В АНГЛОМОВНОМУ ФАНФІКШЕН

PECULIARITIES OF INTERTEXTUAL CONNECTIONS IN ENGLISH FANFICTION

Станко Д.В.,

orcid.org/0000-0002-7858-8663

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри англійської філології

Ужгородського національного університету

У статті досліджуються особливості інтертекстуальних зв'язків в англomовному фанфікшені, яке розглядається як динамічний і креативний феномен сучасної літератури. Мета роботи – визначити особливості інтертекстуальних зв'язків в англomовному фанфікшені, зокрема механізми адаптації та трансформації вихідних текстів, їхню взаємодію з іншими культурними і літературними контекстами, а також вплив цих зв'язків на структуру та зміст текстів. Дослідження ґрунтується на використанні таких методів: контекстуально-інтерпретаційний метод, порівняльний метод, контент-аналіз. Встановлено, що інтертекстуальність є основою фанфікшену, створюючи багатозарову взаємодію між оригінальними текстами, авторськими інтерпретаціями та культурним контекстом. Виокремлено три основні типи інтертекстуальних зв'язків: прямі (цитати й діалоги), семантичні (адаптація тем і мотивів) та транстекстуальні (реакція на тексти інших авторів). Проаналізовано, як у фанфіках здійснюється трансформація оригінальних сюжетів, зокрема через зміну локусу дії, жанрову адаптацію та переосмислення ролей персонажів. Окрему увагу приділено жанровому та стилістичному різноманіттю фанфікшену, яке виходить за межі канонічних текстів, інтегруючи елементи романтики, гумору, сюрреалізму та навіть наукової фантастики. Висвітлено соціокультурний контекст фанфікшену, де онлайн-платформи, колаборативні проекти та інтерактивні обговорення стають простором для творчої співпраці, обміну ідеями та підтримки нових авторів. Дослідження підтверджує, що фанфікшен є важливим елементом культури участі, який не лише збагачує оригінальні тексти, але й сприяє формуванню нових підходів до розуміння літературної творчості, авторства та взаємодії між текстами. Визначено перспективи подальших досліджень феномену фанфікшену у контексті його впливу на трансформацію жанрів, адаптацію текстів та культурну інтеграцію в цифрову епоху.

Ключові слова: фанфікшен, інтертекстуальність, трансформація тексту, жанр, соціокультурний контекст, цифрова творчість.

The article examines the features of intertextual connections in English fan fiction, which is considered a dynamic and creative phenomenon of modern literature. The purpose of the work is to determine the features of intertextual connections in English fan fiction, in particular, the mechanisms of adaptation and transformation of source texts, their interaction with other cultural and literary contexts, as well as the impact of these connections on the structure and content of texts. The study is based on the usage of the following methods: contextual-interpretative method, comparative method, content analysis. It has been established that intertextuality is the basis of fan fiction, creating a multi-layered interaction between original texts, authors' interpretations and cultural context. Three main types of intertextual connections are distinguished: direct (quotes and dialogues), semantic (adaptation of themes and motifs) and transtextual (reaction to texts by other authors). It analyzes how fan fiction transforms original plots, in particular through changing the locus of action, genre adaptation, and rethinking the roles of characters. Special attention is paid to the genre and stylistic diversity of fan fiction, which goes beyond canonical texts, integrating elements of romance, humor, surrealism, and even science fiction. The sociocultural context of fan fiction is highlighted, where online platforms, collaborative projects, and interactive discussions become a space for creative collaboration, exchange of ideas, and support for new authors. The study confirms that fan fiction is an important element of participatory culture, which not only enriches original texts, but also contributes to the formation of new approaches to understanding literary creativity, authorship, and interaction between texts. Prospects for further research into the phenomenon of fan fiction are identified in the context of its impact on genre transformation, text adaptation, and cultural integration in the digital age.

Key words: fan fiction, intertextuality, text transformation, genre, sociocultural context, digital creativity.

Постановка проблеми. Фанфікшен, як один із найбільш динамічних видів сучасної літературної творчості, привертає дедалі більше уваги дослідників у галузі літературознавства, культурології та лінгвістики [4; 8; 10]. Його феномен полягає у створенні нових текстів на основі вже існуючих художніх творів, що відкриває унікальні можливості для аналізу інтертекстуальних зв'язків. В англomовному фанфікшені інтертекстуальність відіграє ключову роль, забезпечуючи глибо-

кий взаємозв'язок між оригінальними творами, фанатською інтерпретацією та ширшим культурним контекстом. Аналіз цих зв'язків дозволяє краще зрозуміти механізми переосмислення текстів, функціонування культури реміксу та вплив масової культури на літературну творчість. У контексті глобалізації та цифровізації дослідження феномену інтертекстуальності в англomовному фанфікшені сприяє розкриттю його ролі у формуванні сучасної культурної парадигми.

Попри значний інтерес до фанфікшену як до феномену сучасної культури, інтертекстуальні зв'язки у цьому жанрі залишаються недостатньо дослідженими. Складність проблеми полягає в тому, що англomовний фанфікшен функціонує як поліваріативна текстуальна форма, де перехрещуються численні джерела, жанрові особливості та стилістичні прийоми [4]. Нині існує потреба у систематизації підходів до аналізу інтертекстуальних зв'язків, що дозволяє простежити, як творці фанфікшену адаптують, змінюють і трансформують вихідні тексти для створення нових смислів. У статті досліджується природа цих зв'язків, їхній вплив на структуру та зміст тексту, а також механізми, за допомогою яких автори фанфікшену вступають у діалог із оригінальними творами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фанфікшен є важливим явищем сучасної культури, яке перебуває у фокусі досліджень багатьох учених. Роботи з цієї тематики охоплюють широкий спектр аспектів, пов'язаних із феноменом фанатської творчості, включаючи її літературний, культурний та соціальний контексти.

Дослідження, присвячені фанфікшену, акцентують увагу на його ролі у формуванні цифрової грамотності та взаємодії між авторами та читачами в онлайн-спільнотах [1]. У багатьох працях підкреслюється демократичний характер жанру, що дозволяє створювати тексти незалежно від формального літературного канону та долучати до творчості широку аудиторію [2; 10].

Фанфікшен аналізується як унікальна форма літератури, що базується на архонтичній природі текстів, де нові твори органічно доповнюють оригінальні, створюючи багатопланову інтертекстуальну мережу [4]. Окремі дослідження зосереджуються на жанрових і стилістичних характеристиках фанфікшену, досліджуючи, як він адаптує і трансформує традиційні літературні форми [5].

Культурний контекст фанфікшену висвітлюється через аналіз феномену фендому, який забезпечує соціальні механізми творення, обміну та популяризації текстів серед фанатської спільноти [7; 8]. Крім того, фанфікшен розглядається як важливий елемент культури участі, що сприяє переосмисленню традиційних уявлень про авторство і творчість [8].

Особливу увагу приділено емоційній складовій фанатської діяльності, яка відіграє важливу роль у залученні читачів до створення та споживання фанфікшену [9]. Також підкреслюється значення інтернету як платформи, що сприяє роз-

витку спільнот та забезпечує простір для поширення фанатських текстів [3].

Фанфікшен усе більше розглядається як форма культурного спротиву, що кинула виклик традиційним літературним нормам, формуючи нові підходи до аналізу тексту в контексті сучасної культури [2; 6]. Вивчення цього явища дозволяє розширити уявлення про межі літературної творчості та взаємодію між текстами, аудиторією та авторами.

Постановка завдання. Мета дослідження – визначити особливості інтертекстуальних зв'язків в англomовному фанфікшені, зокрема механізми адаптації та трансформації вихідних текстів, їхню взаємодію з іншими культурними і літературними контекстами, а також вплив цих зв'язків на структуру та зміст текстів. Для досягнення поставленої мети в роботі слід виконати такі завдання: проаналізувати теоретичні підходи до інтертекстуальності та їх застосування у дослідженні фанфікшену; виокремити основні типи інтертекстуальних зв'язків, характерних для англomовного фанфікшену; дослідити механізми трансформації вихідних текстів у фанфікшені та способи створення нових смислів; розглянути вплив інтертекстуальних зв'язків на жанрову та стилістичну структуру текстів фанфікшену; проаналізувати соціально-культурний контекст англomовного фанфікшену як явища культури участі та реміксу.

Дослідження ґрунтується на використанні таких методів: контекстуально-інтерпретаційний метод (для виявлення та аналізу інтертекстуальних зв'язків у вибраних текстах англomовного фанфікшену), порівняльний метод (для визначення відмінностей та схожостей у використанні інтертекстуальних прийомів у фанфікшені та оригінальних текстах), контент-аналіз (для дослідження тематичних та жанрових особливостей фанфікшену в контексті інтертекстуальних зв'язків).

Виклад основного матеріалу. Фанфікшен часто пов'язується з архонтичною літературою, де тексти доповнюють та розширюють оригінальне джерело [4]. Наприклад, в аспекті дослідження перетворення сенсів, показовими є тексти з фандому *Harry Potter*, де персонажі, які в каноні мають мінімальне значення, отримують глибокий розвиток особистості та свої сюжетні лінії.

Основні типи інтертекстуальних зв'язків у фанфікшені можна умовно розділити на три категорії:

– Прямі зв'язки – копіювання діалогів або цитат з оригінального тексту. Наприклад, у фандомі *Sherlock* (версія BBC) можна знайти фан-

фіки, де прямі цитати з творів Артура Конан Дойла інтегруються у нові сюжетні лінії, надаючи їм пізнаваність та автентичність.

– Семантичні зв'язки – використання тем, мотивів чи концепцій, які були присутні в оригінальному тексті. У фандомі *The Hunger Games* шанувальники часто створюють історії, що зосереджуються на темі боротьби за виживання у постапокаліптичному світі, трансформуючи її у нові сюжети, які можуть навіть об'єднувати елементи з інших фандомів.

– Транстекстуальні зв'язки – реакція на тексти інших авторів, які також можуть бути фанфікшеном. Подібним прикладом є *The Marauders Era* (молоді роки батьків Гаррі Поттера), де автори фанфіків розширюють сюжет оригінальної історії. Наприклад, у фанфіках часто поглиблюються взаємини між Сіріусом Блєком і Ремусом Люпином, показуючи їхній розвиток задовго до подій, описаних у книгах Джоан Роулінг.

У фанфікшені здійснюється реінтерпретація оригінальних сюжетів та персонажів, що дозволяє авторам експериментувати з новими контекстами, жанрами та мораллю, які не були присутні в каноні.

У фандомі *Marvel Cinematic Universe* популярними є так звані *Alternate Universe (AU)* сценарії, де події розгортаються у зовсім іншому середовищі. Наприклад, сюжети типу *High School AU* уявляють головних героїв як учнів школи, які взаємодіють у типових шкільних обставинах. Ще одним прикладом є *Coffee Shop AU*, де персонажі працюють у кав'ярні або є її постійними відвідувачами, і через цей контекст розкриваються їхні нові грані та взаємини.

У фандомі часто змінюється ставлення до антагоністів, надаючи їм складнішого, багатогранного образу. Наприклад, Локі у фанфіках часто зображується як герой, який проходить шлях спокути, відкриваючи своє краще «я» через стосунки з іншими персонажами, такими як Тор чи Тоні Старк.

У багатьох фандомах канонічні пригодницькі або бойові сюжети трансформуються в романтичні, гумористичні чи навіть трилери. Наприклад, у фандомі *Star Wars* фанфіки часто переосмислюють стосунки між Анакіном Скайвокером та Обі-Ваном Кєнобі, зосереджуючись на емоціях і внутрішніх конфліктах, яких бракує у фільмах.

У фандомі *Harry Potter* автори додають нові сюжетні лінії, які розкривають другорядних персонажів. Наприклад, історії про життя Регулуса Блєка до його смерті часто досліджують його

внутрішні конфлікти та його роль у війні проти Волдеморта, підкреслюючи його героїзм і жертву.

У фандомі *The Lord of the Rings* фанфіки часто поміщають героїв у сучасний світ, наприклад, уявляючи Фродо та Сем у ролях студентів університету, які стикаються з труднощами дорослого життя. Вищевказані трансформації вихідних текстів розкривають креативність фанатів і дають змогу глибше досліджувати персонажів, взаємини та сюжетні конфлікти, створюючи багатогранний простір для літературного експерименту.

Фанфікшен має здатність виходити за межі жанрових обмежень оригінальних текстів, додаючи їм нових емоційних, соціальних або навіть філософських аспектів. Завдяки цьому фанфіки представляють оригінальні сюжети у новому світлі, дозволяючи авторам і читачам глибше зануритися у світ твору.

Так, у фандомі *Star Wars* фанати створюють романтичні історії, які концентруються на емоційних зв'язках між персонажами. Наприклад, відносини між Анакіном Скайвокером і Падме Амідалою розширюються, додаючи більше деталей їхнього спільного життя, або зображуються альтернативні романтичні лінії, такі як стосунки між Обі-Ваном і Сатін Крайз. Такі сюжети дозволяють дослідити невисвітлені аспекти їхніх особистостей.

У тому ж фандомі *Star Wars* можна знайти тексти, які експериментують із сюрреалістичними сюжетами. Наприклад, фанфіки, де Люк Скайвокер потрапляє у паралельний вимір, де Імперія не існує, або де персонажі взаємодіють у світі снів, створюючи метафоричний вимір оригінальної історії.

Фанфікшен також дозволяє створювати пародії та комічні інтерпретації серйозних канонічних сюжетів. Наприклад, у фандомі *The Lord of the Rings* можна знайти тексти, де персонажі стикаються з буденними сучасними ситуаціями, такими як змагання у приготуванні їжі чи проблеми з інтернет-зв'язком у Середзем'ї.

У фандомі *Harry Potter* популярними є фанфіки, які переосмислюють історію з точки зору антагоністів, таких як Волдеморт чи Белатриса Лєстранж. У таких творах досліджуються їхні внутрішні мотивації, моральні дилеми та особисті конфлікти, що робить їх образи багатограннішими. У фандомі *Marvel Cinematic Universe* деякі фанати використовують науково-фантастичні елементи, наприклад, розробляючи альтернативні технології для костюмів супергероїв або вигадуючи нові види інопланетних рас, що взаємодіють із Землею.

Слід зазначити, що у фанфіках часто зустрічаються тексти, написані у формі щоденників, листів чи чатів між персонажами. Такі стилістичні підходи створюють відчуття близькості та дають змогу поглибити розуміння героїв.

Фанфікшен не лише є творчою діяльністю, а й створює унікальні соціокультурні спільноти, які об'єднують читачів та авторів та стають просторами для обговорення, співпраці та розповідження текстів, сприяючи розвитку культури участі. Так, наприклад, у фандомі The Lord of the Rings читачі та письменники активно використовують платформи, такі як Archive of Our Own (АОЗ) та FanFiction.net, що дають змогу авторам ділитися своїми роботами, отримувати відгуки та знаходити однодумців. Наприклад, популярні фанфіки про романтичні чи дружні взаємини між Фродо і Семом часто стають темою гарячих дискусій у коментарях.

У багатьох фандомах існують колаборативні проекти, коли кілька авторів працюють над одним фанфіком або тематично пов'язаною серією текстів. Наприклад, у фандомі Harry Potter фанати часто створюють збірки текстів, присвячених одному персонажу або темі, такі як "Alternative Endings" для Снейпа. У фанатських спільнотах популярні різні творчі виклики, такі як Big Bang проекти, де автори пишуть довгі тексти за певний період, а художники створюють ілюстрації до них. Наприклад, у фандомі Sherlock такі події сприяють не лише поширенню нових творів, а й взаємодії між різними типами творчих людей.

Фанати активно обговорюють теорії, мотиви та можливі сюжетні повороти, які залишилися поза канонам. Наприклад, у фандомі Star Wars популярною темою є альтернативні історії для героїв, таких як Рей або Кайло Рен, що стимулює створення фанфіків і нових інтерпретацій подій. Онлайн-спільноти часто заохочують новачків, надаючи їм зворотний зв'язок та поради. Наприклад, у фандомі Marvel Cinematic Universe на форумах і в коментарях до текстів можна знайти корисні поради щодо стилю, структури сюжету та розвитку персонажів. Деякі фікрайтери створюють тексти, які об'єднують персонажів із різних фандомів. Наприклад, у спільноті Crossover AU можна знайти роботи, де персонажі The Lord of

the Rings взаємодіють із героями Harry Potter, що сприяє інтеграції різних фандомів у межах однієї спільноти.

Отже, соціокультурний контекст фанфікшену демонструє його вплив як на розвиток окремих фандомів, так і на створення глобальної мережі творчих спільнот, які сприяють обміну ідеями та культурним збагаченню.

Висновки. Дослідження інтертекстуальних зв'язків в англomовному фанфікшені показало його унікальну роль у сучасному літературному просторі, що поєднує творчість, культурну участь і соціальну взаємодію. Фанфікшен базується на інтертекстуальності, яка створює багатшарову мережу взаємодії між оригінальними творами, авторськими переосмисленнями та новими текстами. Прямі, семантичні та транстекстуальні зв'язки забезпечують поглиблення літературних тем, мотивів і персонажів, розкриваючи їх у нових контекстах.

Фанфіки дозволяють авторам переосмислювати оригінальні сюжети, змінювати локус дії, розширювати жанрові межі та досліджувати нові аспекти персонажів. Оригінальні твори стають платформою для експериментів, де створюються альтернативні реальності, підсилюється емоційна глибина та досліджуються моральні дилеми. Завдяки жанровому та стилістичному різноманіттю фанфікшен долає обмеження канону, інтегруючи романтичні, гумористичні, психологічні, сюрреалістичні та науково-фантастичні елементи. Це надає класичним сюжетам новий вимір, адаптуючи їх до сучасних очікувань читачів.

Фанфікшен є не лише літературною формою, а й культурним явищем, яке об'єднує людей у глобальні спільноти. Онлайн-платформи, колаборативні проекти, творчі змагання та інтерактивні обговорення створюють середовище для взаємодії, підтримки та обміну ідеями між авторами та читачами. Таким чином, фанфікшен виконує важливу роль у сучасній культурі, сприяючи розвитку інтертекстуальних зв'язків, творчості та участі в культурному діалозі. Подальші дослідження є перспективними з точки зору розгляду механізмів адаптації текстів, їхнього впливу на аудиторію та трансформацію літературних жанрів у цифрову епоху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Black R. W. Access and Affiliation : The Literacy and Composition Practices of English-Language Learners in an Online Fanfiction Community. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*. 2005. Vol. 49 (2). P. 118–128.
2. Bronwen T. What Is Fanfiction and Why Are People Saying Such Nice Things about It? *Story Worlds : A Journal of Narrative Studies*. 2011. Vol. 3. P. 1–24.
3. Busse K. Work in Progress / K. Busse, K. Hellekson. *Fan Fiction And Fan Communities in the Age of the Internet*. Jefferson, North Carolina : Mc Farland & Company, 2006. P. 5–32.

4. Derecho A. Archontic literature : A definition, a history and several theories of fan fiction. Fan fiction and fan communities in the age of the Internet. Jefferson, North Carolina : Mc Farland & Company, 2006. P. 61–78.
5. Driscoll C. One true pairing : the romance of pornography and the pornography of romance. Fan fiction and fan communities in the age of the Internet. Jefferson, North Carolina : Mc Farland & Company, 2006. P. 79–98.
6. Fanfiction. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Fan_fiction (дата звернення: 10.05.2024).
7. Fiske J. The cultural economy of fandom. The adoring audience. Fan culture and popular media. London : Routledge, 1992. P. 30–49.
8. Jenkins H. Textual poachers: Television fans and participatory culture. London: Routledge, 1992. 424 p.
9. Grossberg L. The affective sensibility of fandom. The adoring audience. Fan culture and popular media. London : Routledge, 1992. P. 50–65.
10. Pugh S. The democratic genre. Fan fiction in a literary context / S. Pugh. Brigend, UK : Seren Books, 2005. 282 p.